

1 Jaké jsou podmínky pro dosažení rozvodu?

Návrh na rozvod může podat jeden z manželů (jednostranný návrh) nebo jej mohou podat oba manželé (společný návrh). Postup je v obou případech tentýž (viz otázka 11).

V obou případech musejí být účastníci řízení zastoupeni advokátem. Návrhem na rozvod se zabývá obvodní soud (*rechtbank*), v jehož obvodu je bydliště navrhovatele či jednoho z navrhovatelů. Návrh na rozvod je možné podat kdykoli po uzavření manželství – není nutné, aby manželé byli sezdáni po určitou dobu. K rozvodu dochází zápisem rozhodnutí o rozvodu do matriky narození, manželství a úmrtí (*burgerlijke stand*). Tento zápis je možné provést teprve po uplynutí lhůty pro podání odvolání proti rozhodnutí (tj. až v okamžiku, kdy se stane rozhodnutí pravomocným). Zápis o rozvodu musí být v matrice proveden ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy rozhodnutí o rozvodu nabude právní moci. V opačném případě pozbývá rozsudek účinku a rozvod pak již nelze do matriky zapsat. Pokud bylo manželství uzavřeno v zahraničí a zahraniční oddací list nebyl zaevidován v nizozemské matrice, zapíše se nizozemské rozhodnutí o rozvodu do zvláštní matriky narození, manželství a úmrtí Městského úřadu v Haagu.

2 Jaké jsou důvody k rozvodu?

Podle nizozemského práva je jediným důvodem k rozvodu nenapravitelný rozvrat manželství. Za trvale rozvrácené je manželství považováno tehdy, když manželé naznaží, že jejich společné soužití je neúnosné a že neexistuje vyhlídka na obnovení řádného manželského vztahu. Podá-li návrh pouze jeden z manželů, musí prohlásit, že jeho manželství je nenapravitelně rozvráceno, a pokud to druhý z manželů popře, navrhovatel musí své tvrzení prokázat. Zda je manželství nenapravitelně rozvráceno, rozhodne soud. V případě podání společného návrhu je rozhodnutí o rozvodu vyneseno na základě toho, že oba manželé mají manželství za nenapravitelně rozvrácené.

3 Jaké jsou právní důsledky rozvodu s ohledem na:

3.1 osobní vztahy mezi manželi (například užívání příjmení)

Rozvod může mít důsledky pro užívání příjmení bývalého manžela. Jakmile rozvod nabude právní moci, rozvedená osoba může uzavřít nové manželství nebo občanské partnerství.

3.2 rozdělení jmění manželů

Zákonný režim (společné jmění manželů)

Nizozemská právní úprava příjmů a majetku nabytých v době manželství není zcela obvyklá. Nejčastějším zákonným režimem je režim společného jmění manželů (*alghele gemeenschap van goederen*). Řídí se zásadou, že veškerý majetek nabytý kterýmkoli z manželů před uzavřením manželství nebo v jeho průběhu tvoří součást společného jmění. Majetek obou manželů se sloučí. Stejně tak platí i zásada, že všechny dluhy vzniklé před uzavřením manželství nebo v jeho průběhu se stávají společnými závazky bez ohledu na to, kterému z manželů dluh vznikl. Věřitel se může uspokojit ze společného jmění manželů. Majetek přestává být společným jměním v okamžiku rozvodu, tj. ve chvíli, kdy je rozvod zapsán do matriky narození, manželství a úmrtí. Spoluvlastnictví majetku zaniká a společné jmění je třeba vypořádat. Je třeba určit, na jakou část ze společného jmění má každý manžel nárok. Platí přitom obecné pravidlo, že každý z manželů má nárok na polovinu. Manželé se mohou rozhodnout, že se tímto pravidlem řídit nebudou, a v rámci dohody o rozvodu (*echtscheidingsconvenant*) nebo v okamžiku vypořádání společného jmění (*verdeling*) se dohodnou na jiném způsobu vypořádání.

Předmanželské a manželské smlouvy

Manželé si kromě zákonem upraveného režimu mohou zvolit i jiný režim a uzavřít spolu předmanželskou nebo (ojediněle) manželskou smlouvu. V těchto smlouvách se mimo jiné stanoví i pravidla pro rozdělení majetku v případě rozvodu.

3.3 nezletilé děti manželů

Péče o děti

Poté, co je manželství rozvedeno, zajišťují oba rodiče stejně jako v době trvání manželství péči o všechny své děti společně. Ve výjimečných případech je možné soudu navrhnout, aby svěřil dítě do výlučné péče jednoho z manželů. Návrh na svěření dítěte do výlučné péče jednoho z rodičů může podat jeden z rodičů nebo oba. Rodič, kterému nebyla péče o dítě přičtena, má právo se s dítětem stýkat. Rodič nebo oba rodiče mohou soudu navrhnout, aby upravil způsob styku s dětmi.

Výživné na dítě

Pokud rodiče vykonávají společnou péči i po rozvodu, měli by se dohodnout, jak se budou podílet na finančním zabezpečení výchovy jejich dětí. Mohou soudu navrhnout, aby jejich dohodu potvrdil. Pokud nejsou schopni dohody dosáhnout, může soud určit částku, která bude hrazena jako výživné. Je-li péče o dítě přičtena jen jednomu z rodičů, může tento rodič soud požádat, aby určit, jakou částkou by měl druhý z rodičů přispívat na běžné životní náklady jejich dětí. Obecně se očekává, že se na těchto platbách dohodnou rodiče sami. Více informací o této problematice lze najít na internetové stránce Státního úřadu pro výběr výživného (*Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen*) (<http://www.lbio.nl>).

3.4 vyživovací povinnosti vůči druhému z manželů?

Vyživovací povinnost mezi manželi rozvodem manželství nezaniká. Pokud příjem některého z bývalých manželů nepostačuje k pokrytí jeho či jejich životních nákladů a nelze důvodně očekávat, že si příjem v nezbytné výši zajistí, může soudu navrhnout, aby druhému manželovi nařídil platit výživné na pokrytí jeho životních nákladů. Soud tak může učinit souběžně s rozhodnutím o rozvodu nebo samostatným rozhodnutím. Při stanovení výše výživného přihlíží soud k potřebám dotčeného manžela, který bude výživné pobírat, a možnostem druhého manžela. Může zohlednit také nefinanční faktory, jako je doba trvání manželství a doba, po kterou spolu oba manželé žili. Pokud dobu, po kterou má být výživné vypláceno, nestanoví soud, povinnost platit výživné zaniká po 12 letech. V případech, kdy se jeden z manželů požadující výživné nachází se ve vážných finančních obtížích, může soud požádat o prodloužení tohoto období. Platí zásada, že v případě manželství, které bylo krátké (s dobou trvání méně než pět let) a bezdětné, nesmí vyživovací povinnost trvat déle než samo manželství. Pokud se manželé či bývalí manželé na výživném vzájemně dohodnou, mohou své ujednání zaznamenat v dohodě o rozvodu.

4 Co se v praxi rozumí právním pojmem „rozluka“?

Rozluka (*scheiding van tafel en bed*) představuje právní prostředek, který manželům umožňuje ukončit své vzájemné soužití, aniž by zároveň ukončili své manželství. Rozluku si mohou zvolit manželé, kteří si přejí žít odděleně a vyřešit právní důsledky vzájemně odděleného života, ale současně si přejí zůstat manželi, například z náboženských nebo finančních důvodů. Rozluka ponechává otevřenou možnost smíření, může ale také představovat předstupeň k

zániku manželství. K rozluce dochází zápisem rozhodnutí do matriky manželského majetku. Stejně jako v případě rozvodu musí být tento zápis proveden ve lhůtě šesti měsíců.

5 Jaké jsou podmínky rozlučky?

Jediným důvodem k rozluce je nenapravitelný rozvrat manželství.

6 Jaké jsou právní důsledky rozlučky?

Důsledky rozlučky pro majetek manželů, péči o dítě (právo na styk s dítětem), placení výživného a důchod jsou tytéž jako důsledky rozvodu. Manželství trvá nadále. Zákon stanoví, že manželé ve stavu rozlučky po sobě v případě smrti navzájem nedědí. Pokud se manželé po rozluce rozhodnou, že se chtějí rozejít úplně, mohou i ve stavu rozlučky podat návrh na rozvod. Manželé ve stavu rozlučky mohou žít s jiným partnerem a budovat si nový život, nemohou však uzavřít nové manželství ani registrované partnerství.

Pokud některý z manželů ve stavu rozlučky podá jednostranný návrh na rozvod manželství, platí určitá omezení. V případě jednostranné žádosti se uplatní tříletý odklad. V určitých případech může soud tuto lhůtu zkrátit na jeden rok. Tříletá lhůta začíná plynout ode dne zápisu rozlučky do matriky. V případě, že manželé ve stavu rozlučky podají společný návrh na rozvod manželství, se žádný odklad neuplatní. K zániku manželství dochází zápisem rozhodnutí do matriky narození, manželství a úmrtí.

7 Co se v praxi rozumí pojmem „prohlášení manželství za neplatné“?

Manželství může být prohlášeno za neplatné jen rozhodnutím soudu. Řízení o prohlášení manželství za neplatné se zahajuje na návrh. Manželství, které spolu účastníci řízení uzavřeli, se tudíž nikdy nestává nicotným a neplatným automaticky: dokud není za neplatné prohlášeno, považuje se za platné. Zákon uvádí, jaké mohou být důvody k prohlášení manželství za neplatné a kdo může podat návrh na prohlášení manželství za neplatné.

8 Jaké jsou podmínky pro prohlášení manželství za neplatné?

Zákon uvádí následující důvody pro podání návrhu na prohlášení manželství za neplatné: osoby uzavřely manželství:

navzdory překážkám bránícím manželství (požadavky týkající se nejnižšího přípustného věku, nevydání souhlasu s manželstvím nezletilé osoby, bigamie, zakázaný stupeň příbuzenství),

pod nátlakem nebo omylem,

jako účelový sňatek,

při duševní poruše jednoho z manželů,

před nezpůsobilým úředníkem matričního úřadu nebo

při nesplnění podmínek týkajících se svědků.

9 Jaké jsou právní důsledky prohlášení manželství za neplatné?

Prohlášení manželství za neplatné má zpětnou účinnost od okamžiku uzavření manželství. Jakmile soud prohlásí manželství za neplatné, má se za to, že toto manželství nikdy neexistovalo. V některých ohledech má však prohlášení manželství za neplatné stejné právní účinky jako rozvod. Například děti, které se narodily v manželství, které bylo prohlášeno za neplatné, jsou nadále v příbuzenském vztahu k oběma rodičům. Další výjimkou je případ manžela uvedeného v omyl, tj. případ, kdy si některý z manželů nebyl vědom překážky bránící uzavření manželství. Podmínky, při jejichž splnění je manželství prohlášeno za neplatné, jsou uvedeny v odpovědi na otázku 8. Manžel, který uzavřel manželství v dobré víře, může například žádat, aby mu druhý manžel platil výživné.

10 Existují alternativní mimosoudní prostředky umožňující řešit otázky týkající se rozvodu bez nutnosti obracet se na soud?

Mediace je v případech, kdy se manželé rozvádějí, v Nizozemsku běžná. S pomocí mediátora a případně s pomocí svých právních zástupců se manželé mohou snažit o dohodu, pokud jde o rozvod a úpravu poměrů v době po rozvodu. Ujednání, k nimž takto dospějí, se zaznamenají v písemné dohodě o rozvodu (*echtscheidingsconvenant*). Může se týkat otázek jako rozdělení majetku, vyživovací povinnosti vůči druhému manželovi a plán rodičovské péče. Soud může dohodu dosaženou v rámci mediačního procesu zahrnout do svého rozhodnutí.

Na rozvody, výživné a jiné podobné záležitosti se specializují členové Sdružení advokátů rodinného práva a rozvodových mediátorů (*Vereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsbemiddelaars*). Zaměřují se rovněž na rozvodovou mediaci a vše, co s ní souvisí. Více informací naleznete na webové stránce <http://www.vas-scheidingsbemiddeling.nl/>.

11 Kam mám podat svůj návrh na rozvod/rozlučku osob/prohlášení manželství za neplatné? Jaké náležitosti musí být splněny a jaké dokumenty by měly být přiloženy k žádosti?

Návrh

K zahájení rozvodového řízení dochází vždy podáním návrhu u příslušného soudu (*verzoekschrift*). Tento návrh musí obsahovat příjmení, jména a místa trvalého nebo přechodného bydliště obou manželů. Jsou-li rozvodem dotčeny nezletilé děti, je nutné uvést tytéž údaje i u těchto dětí. Navrhovatel může rovněž požádat o vedlejší rozhodnutí (*nevenvoorzieningen*). Toto vedlejší rozhodnutí se musí vztahovat k rozvodu a může se týkat:

práva na péči o nezletilé děti a právo na styk s nimi,

vyživovací povinnosti vůči dítěti nebo manželovi či manželce,

rozdělení majetku manželů nebo vymáhání úpravy poměrů dohodnutých v předmanželské nebo manželské smlouvě,

užívání společného bydlení manželů a

vyrovnání důchodů.

Navrhovatelův právní zástupce (*advocaat*) musí podat návrh u obvodního soudu (*rechtbank*). Pokud má navrhovatel bydliště v Nizozemsku, může podat návrh u soudu v obvodu, kde se nachází jeho bydliště. Pokud navrhovatel v Nizozemsku nebydlí, druhý manžel však ano, návrh se zašle soudu v tom obvodu, kde má bydliště druhý manžel. Pokud v Nizozemsku nemá bydliště ani jeden z manželů, musí být návrh zaslán Obvodnímu soudu v Haagu.

Jaké dokumenty je třeba předložit?

originály výpisů z rejstříku obyvatel (které nejsou starší než tři měsíce) za oba manžele obsahující údaje o jejich státní příslušnosti a občanském stavu a v případě cizích státních příslušníků též datum vstupu na území Nizozemska; v případech, kdy jeden z manželů je nizozemským státním příslušníkem a druhý nikoli, musí výpis obsahovat datum, kdy se v Nizozemsku usadil,

originály výpisů z matriky narození (které nejsou starší než tři měsíce) pro všechny nezletilé děti,

originál výpisu z matriky manželství (který lze obdržet na radnici v místě uzavření manželství a který nesmí být starší než tři měsíce); v případě manželství uzavřeného v zahraničí postačí originál oddacího listu nebo starší výpis, a

plán rodičovské péče, jsou-li v rozváděném manželství nezletilé děti; plán rodičovské péče obsahuje ujednání týkající se péče o děti, jejichž součástí mohou být i ustanovení o každodenní péči o děti, jejich výchově, sportovní činnosti, lékařské péči, ujednání týkající se zvláštních dnů, jako jsou svátky a prázdniny, finančních záležitostí a praktických otázek (jako je vyzvedávání dětí a dopravování dětí k některému z rodičů).

12 Je možno získat právní pomoc na pokrytí nákladů spojených s řízením?

Pokud účastník sporu není schopen hradit náklady na právního zástupce či mediátora, ať už v plné, nebo snížené výši, může mít za určitých podmínek nárok na právní pomoc. Právní pomoc přiznává Rada pro právní pomoc (*Raad voor de rechtsbijstand*) prostřednictvím mediátorů u ní registrovaných. Více informací o podmínkách způsobilosti naleznete na internetové stránce <http://www.rvr.org/>.

Nárok na právní pomoc lze uplatňovat i v přeshraničních sporech, kdy má žadatel bydliště v některé jiné zemi EU, než je Nizozemsko. Podmínky poskytování právní pomoci upravuje směrnice Rady č. 2003/8/ES o zlepšení přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech (Úř. věst. L 26, 31. 1. 2003). Žádost o právní pomoc lze předložit Radě pro právní pomoc v Haagu za použití standardního formuláře, jehož vzor je obsažen v uvedené směrnici a který je ve všech členských státech stejný. Je-li třeba, může být Rada pro právní pomoc nápomocná i při výběru právního zástupce. Více informací naleznete na této internetové stránce: <http://www.rvr.org/>.

V určitých případech, kdy existuje příslušná smlouva, může právní pomoc v Nizozemsku získat i účastník sporu, který nemá bydliště na území EU. Jedná se o tyto smlouvy: Haagská úmluva o civilním řízení z roku 1954, Evropská úmluva o předávání žádostí o právní pomoc z roku 1977 a Haagská úmluva o mezinárodním přístupu k soudům z roku 1980. Tyto smlouvy obsahují ustanovení, která v zásadě uvádějí, že státní příslušníci smluvních stran jsou způsobilí k získání právní pomoci ve všech ostatních státech, které jsou stranami smluv, a to za stejných podmínek jako státní příslušníci těchto jiných států.

V Nizozemsku je nutné si v takových případech vyžádat od příslušného orgánu v místě obvyklého bydliště účastníka sporu prohlášení o hmotné nouzi (*verklaring van onvermogen*). Žádost o právní pomoc a prohlášení o hmotné nouzi zašle tento orgán příslušnému orgánu země, ve které má být právní pomoc poskytnuta. Orgán dané země následně posoudí, zda je účastník sporu k získání právní pomoci způsobilý.

13 Je možné podat proti rozhodnutí o rozvodu manželství/rozluce/prohlášení manželství za neplatné opravný prostředek?

Ano, proti rozhodnutí o rozvodu se lze odvolat, a to do tří měsíců od data jeho učinění. Odvolání se podává v podatelně odvolacího soudu (*gerechtshof*). Rozhodnutí odvolacího soudu lze po právní stránce napadnout obvykle před Nejvyšším soudem (*Hoge Raad der Nederlanden*). Také v těchto řízeních musejí mít účastníci sporu právní zástupce.

14 Co musím udělat pro to, aby rozhodnutí o rozvodu/rozluce/prohlášení manželství za neplatné, které vynesl soud v jiném členském státě, bylo uznáno v tomto členském státě?

Dne 1. března 2005 vstoupilo v členských státech EU v platnost nařízení známé pod označením Brusel IIa, jehož plný název zní nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000. Toto nařízení se vztahuje na rozvod, rozluce a prohlášení manželství za neplatné. Na základě tohoto nařízení se rozsudky o rozvodu vydané v ostatních členských státech (s výjimkou Dánska) v Nizozemsku uznávají bez zvláštního řízení (čl. 21 odst. 1). Podobně se nevyžaduje žádné zvláštní řízení ani při změně zápisu o občanském stavu, například v situaci, kdy je nutné na oddací list připsat poznámku o rozvodu.

Každá ze zúčastněných stran může dát soudu podnět k zahájení soudního řízení s žádostí, aby určil, zda má, anebo nemá být uznán rozsudek o rozvodu vyneseny v jiné zemi. Nařízení Brusel IIa stanoví několik důvodů, kdy rozsudek o rozvodu uznán nebude. Uznání rozvodu například nesmí být v rozporu s veřejným pořádkem. Soud rovněž zkoumá, zda odpůrce (strana, která nepodala návrh na rozvod) byl o řízení řádně uvědomen. Rozsudek sám nicméně nemůže být předmětem přezkumu. Podle nařízení Brusel IIa musí soud členského státu, ve kterém byl rozsudek vyneseny, na žádost kterékoli ze zúčastněných stran vydat potvrzení o předmětném rozsudku (na standardním formuláři). V tomto potvrzení je uvedena země, ve které byl rozsudek vyneseny, údaje o účastnících řízení, informace o tom, zda byl rozsudek vydán bez přítomnosti odpůrce u soudu, údaj o typu rozsudku, například zda se jednalo o rozsudek o rozvodu nebo o rozluce, datum rozsudku a název soudu, který rozsudek vynesl.

15 Na který soud bych se měl obrátit, pokud chci rozporovat uznání rozhodnutí o rozvodu/rozluce/zrušení manželství vyneseny v jiném členském státě? Jaké řízení se v těchto případech použije?

Pokud si některá ze zúčastněných stran přeje uznání zahraničního rozsudku o rozvodu v Nizozemsku rozporovat, může podat návrh na jeho neuznání k soudci vydávajícímu předběžná opatření (*voorzieningenrechter*) u obvodního soudu v místě svého obvyklého bydliště.

16 Právo, kterého státu se použije na rozvodové řízení mezi manželi, kteří nežijí v tomto členském státu nebo kteří mají rozdílná státní občanství?

Dne 1. ledna 2012 vstoupil v platnost díl 10 nizozemského občanského zákoníku (*Burgerlijk Wetboek*), který obsahuje kolizní normy, podle nichž se určuje použitelné právo.

Jako hlavní pravidlo platí, že soud vždy použije rozvodové právo Nizozemska, a to bez ohledu na státní příslušnost a obvyklé bydliště manželů. Pokud se například stane, že návrh na rozvod v Nizozemsku podá manželský pár, v němž jsou obě strany státními příslušníky Belgie, kteří žijí v Nizozemsku, automaticky se použije nizozemské rozvodové právo. Jediný případ, kdy tomu tak není, nastává tehdy, když si manželé právo, podle něhož mají být rozvedeni, sami zvolí. Manželé si mohou konkrétně zvolit, že při jejich rozvodovém řízení nebude použito nizozemské právo, nýbrž právo jejich společného státu. Belgický pár si tak pro své řízení může zvolit belgické rozvodové právo.

Poslední aktualizace: 23/10/2018

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.